

SL

SL

SL

KOMISIJA EVROPSKIH SKUPNOSTI

Bruselj, 2.7.2008
COM(2008) 412 konč.

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Prenovljena socialna agenda:
Priložnosti, dostopnost in solidarnost v Evropi 21. stoletja**

{SEC(2008) 2156}
{SEC(2008) 2157}
{SEC(2008) 2178}
{SEC(2008) 2184}

KAZALO

1.	Uvod.....	3
2.	Socialna razsežnost Evrope – čas za prenovo in poživitev	4
3.	Prenovljena socialna agenda za priložnosti, dostopnost in solidarnost: cilji	6
4.	Prenovljena socialna agenda za priložnosti, dostopnost in solidarnost: prednostne naloge	7
4.1.	Otroci in mladina – jutrišnja Evropa.....	7
4.2.	Vlaganje v ljudi, številnejša in boljša delovna mesta ter nova znanja in spretnosti	8
4.3.	Mobilnost	10
4.4.	Daljše in bolj zdravo življenje.....	11
4.5.	Boj proti revščini in socialni izključenosti.....	13
4.6.	Boj proti diskriminaciji	13
4.7.	Priložnosti, dostopnost in solidarnost na svetovni ravni.....	15
5.	Prenovljena socialna agenda za priložnosti, dostopnost in solidarnost: instrumenti .	16
5.1.	Zakonodaja EU.....	16
5.2.	Socialni dialog.....	16
5.3.	Odprta metoda koordinacije.....	17
5.4.	Financiranje EU	18
5.5.	Partnerstvo, dialog in komunikacija.....	18
5.6.	Spodbujanje priložnosti, dostopnosti in solidarnosti v okviru vseh politik EU	19
6.	Sklep.....	19

1. UVOD

Tehnološki napredek, globalizacija in staranje prebivalstva spreminjajo evropsko družbo. Spremembe so zadnja leta vse hitreje. Življenjska doba Evropejcev se je podaljšala, način življenja je postal bolj zdrav, spremenile so se družinske oblike in delovni vzorci. Spreminjajo se tudi vrednote in razmerja med generacijami. Evropejcem se ponujajo povsem nove priložnosti, večja izbira in boljši življenjski pogoji. K ustvarjanju teh priložnosti je bistveno prispevala Evropska unija s spodbujanjem zaposlenosti in mobilnosti, zlasti z lizbonsko strategijo za rast in delovna mesta, večjim združevanjem trga ter makroekonomsko stabilnostjo.

Obenem pa ostaja tudi kruta družbena realnost: preveč ljudi je neaktivnih ali brezposelnih in preveč mladih zgodaj opusti šolanje; rezultat tega pa je, da je še vedno vse preveč revščine (zlasti med otroki in starejšimi osebami) in družbene osamitve. Pojavile so se nove težave – s staranjem in bogatenjem prebivalstva se pojavljajo vedno večja odvisnost starejšega prebivalstva in bolezni obilja (debelost, stres). Poleg tega daljnosežnega sklopa družbenih sprememb se v letu 2008 soočamo z upadom svetovne gospodarske rasti in vedno ostrejšo konkurenco na področju redkih virov, vključno s hrano in energijo, ter stalnimi pretresi na finančnih trgih. Zaradi dobrih temeljev bi moralo gospodarstvo EU tem zunanjim pretresom sicer kljubovati, vendar nedavni razvoj, vključno z dramatičnimi povišanji cen hrane in nafte, vzbuja skrb. Ta gibanja imajo nesorazmeren vpliv na revno prebivalstvo. Po podatkih javnega mnenja so Evropejci s kakovostjo življenja sicer na splošno zadovoljni, vendar so zaskrbljeni glede prihodnosti, saj se bojijo, da bodo njihovi otroci v prihodnjih letih slabše preskrbljeni.

Socialne politike morajo **slediti** tem spremembam, biti morajo prilagodljive in odzivne. S tem izzivom se je treba spoprijeti na vseh ravneh upravljanja.

Ukrepi na socialnem področju so predvsem v pristojnosti držav članic in se morajo sprejemati čim bližje državljanom na nacionalni, lokalni in regionalni ravni. Pristojnosti in odgovornosti EU so na tem področju omejene. Vendar je EU s svojimi skupnimi vrednotami, skupnimi pravili in solidarnostnimi mehanizmi v edinstvenem položaju, da deluje v partnerstvu z državami članicami in zainteresiranimi stranmi in podpira sodelovanje pri premagovanju družbeno-gospodarskih sprememb, zlasti tistih, ki jih prinašata globalizacija in tehnologija. V zadnjih petdesetih letih se je uspešno odzvala na družbene izzive s spodbujanjem rasti in delovnih mest v učinkovitem okviru makroekonomske politike, spodbujanjem enakosti med spoloma, bojem proti diskriminaciji, spodbujanjem socialnih partnerstev, izboljšanjem delovnih pogojev, zagotavljanjem socialne kohezije s premagovanjem regionalnih neenakosti in pomočjo pri prilagajanju na gospodarske spremembe.

Sedanji izziv je, da se s **prenovljeno socialno agendo** nadgradi ta trdna osnova. Osnovni cilji so določeni v Pogodbi, prenoviti pa je treba sredstva za njihovo doseganje. Predvsem je treba dati državljanom **moč in sposobnost**, da uresničijo svoj potencial in obenem pomagati tistim, ki tega niso sposobni.

Ta agenda ne more biti omejena le na tradicionalna socialna področja, biti mora **medsektorska** in večdimenzionalna ter zajemati širok razpon področij vse od politike trga dela do izobraževanja, zdravja, priseljavanja in medkulturnega dialoga. Dejansko se gospodarski in družbeni ukrepi na ravni EU in na nacionalni ravni vzajemno krepijo in dopolnjujejo. Zato je ta prenovljena socialna agenda v celoti skladna z lizbonsko strategijo za rast in delovna mesta in jo tudi spodbuja.

Prenovljena socialna agenda iz tega sporočila temelji na **priložnostih, dostopnosti in solidarnosti**. Za ustvarjanje priložnosti si je treba še naprej prizadevati za številnejša in boljša delovna mesta ter za izboljšanje blagostanja. To pomeni odstranjevanje ovir, olajšanje mobilnosti, boj proti diskriminaciji, spodbujanje enakosti med spoloma, pomoč družinam in premagovanje novih oblik socialne izključenosti. Da bi posamezniki lahko izkoristili priložnosti, potrebujejo dostop do izobraževanja, zdravstvenega varstva in socialnih storitev splošnega interesa. Omogočena jim mora biti aktivna udeležba in vključevanje v družbo, v kateri živijo. Posamezniki, ki spremembam niso kos in jih ne morejo dohajati, potrebujejo pomoč. Zato je prenovljena socialna agenda tudi agenda solidarnosti, ki si še močneje prizadeva za boj proti revščini in socialni izključenosti ter raziskuje nove načine za pomoč posameznikom pri prilagajanju globalizaciji in tehnološkim spremembam. Zato mora biti EU inovativna pri načinih oblikovanja političnih okvirov, sprejemanja zakonodaje, združevanja ljudi, izmenjave najboljše prakse in pospeševanja novih pristopov.

Prenovljena socialna agenda upošteva rezultate širšega javnega posvetovanja¹, ki ga je Komisija začela leta 2007, da bi preučila razmere na področju spreminjajoče se „družbene realnosti“ Evrope. Določa vrsto konkretnih ukrepov na prednostnih področjih, opredeljenih v nedavnem sporočilu Evropske komisije z naslovom *Priložnosti, dostopnost in solidarnost: nova družbena vizija za Evropo 21. stoletja*².

2. SOCIALNA RAZSEŽNOST EVROPE – ČAS ZA PRENOVO IN POŽIVITEV

Skupne socialne vrednote so neločljivo povezane z občutkom evropske identitete in evropski projekt temelji na njih že od samega začetka. Politike EU imajo močno socialno razsežnost in pozitiven socialni učinek: lizbonska strategija prispeva k ustvarjanju več in boljših delovnih mest. EMU in euro zagotavljata stabilnost cen, omogočata lažje ustvarjanje delovnih mest in stabilno rast. Kohezijske politike pomagajo manj razvitim regijam EU in prikrajšanim skupinam. Enotni trg ustvarja priložnosti ob upoštevanju socialnega učinka odpiranja trgov in odzivanju nanj. Zaposlovalne in socialne politike EU izboljšujejo zaposlitvene pogoje, vključno z zdravjem in varnostjo na delovnem mestu, spodbujajo enake možnosti in socialno vključenost ter se borijo proti diskriminaciji, rasizmu in ksenofobiji.

Sledeči si širitvi, s katerima so se EU pridružile nove države članice, so znatno utrdile demokracijo in temeljne pravice ter izboljšale blaginjo celotne EU. Gospodarstva držav pristopnic so se okrepila in evropska zgodba je uspešen proces „socialnega zbliževanja“, čeprav ta še vedno poteka. Pri tem imajo pomembno vlogo evropske norme ter pravila in smernice EU. To zbliževanje priča o moči skupnih evropskih socialnih vrednot in sposobnosti EU, da podpre njihov razvoj. Skratka, širitev je enake možnosti uspešno razširila po vsej celini.

Temeljni socialni cilji Evrope so ostali enaki: močna zavezanost k usklajeni, povezovalni in vključujoči družbi, ki spoštuje temeljne pravice v delujočih socialnih tržnih gospodarstvih. To je jasno izraženo v ciljnih Unije in Listini o temeljnih človekovih pravicah Evropske unije.

Vendar je glede na zadnje dogodke nujno potrebno preoblikovanje sredstev, ne pa tudi ciljev. Danes je **globalizacija** glavno gibalno sprememb.

¹ http://ec.europa.eu/citizens_agenda/social_reality_stocktaking/index_en.htm.

² COM(2007) 726, 20.11.2007.

Bistveno vpliva tako na temeljna načela kot na usmeritev evropske socialne agende. V prejšnji generaciji je bil glede socialne razsežnosti narejen velik korak naprej z razširitvijo in poglobitvijo evropskega enotnega trga. V osemdesetih letih je bila socialna agenda zasnovana kot sredstvo za zagotovitev soglasja za industrijsko preoblikovanje, ki ga je vključevala agenda „1992“. Težišče je bilo na varnosti zaposlitve in potrebi po soglasju med socialnimi partnerji, ki bi olajšalo spremembe v industriji. Danes je potrebna precej širše zastavljena socialna agenda, ki bi Evropi omogočila v celoti izkoristiti priložnosti globalizacije ter bi državljanom pomagala pri prilagajanju spremembam in izkazovala solidarnost s tistimi, na katere spremembe negativno vplivajo.

Poleg globalizacije imajo daljnosežen učinek na družbo tudi hitre **tehnološke spremembe**, ki korenito vplivajo na socialne politike³. Povečujejo povpraševanje po znanju in spretnostih in ob tem razširjajo razkorak med kvalificiranimi in nekvalificiranimi. Povprečna stopnja brezposelnosti pri nekvalificiranih delavcih je okoli 10 %, medtem kot znaša pri tistih z višjo sekundarno izobrazbo 7 %, pri delavcih s terciarno izobrazbo pa 4 %. Najpomembnejše dolgoročneje socialno vprašanje je, katera znanja in spretnosti posamezniki najbolj potrebujejo, da bodo imeli kot delavci, podjetniki in potrošniki v sodobnem gospodarstvu boljše možnosti. Pri tem gre za več kot le za industrijsko usposabljanje v običajnem smislu. Ugotoviti je treba, katere vrste znanj, spretnosti in kompetenc zahteva nova vrsta gospodarstva in kako državljane z njimi opremiti, da bodo uspešni. Zato EU intenzivno vloga v razvoj znanj in spretnosti, podpira razvoj bolj učinkovitih in trajnostnih trgov dela ter socialnih sistemov, združuje prožnost in varnost ter spodbuja mobilnost v izobraževanju in stalnem usposabljanju ter na področju znanja in inovacij.

Z **demografskimi spremembami** se spreminja tudi družba, zato se je treba nanje odzvati z inovativno politiko. Eden največjih dosežkov Evrope je podaljšanje pričakovane življenjske dobe. Vendar pa starajoče se prebivalstvo Evrope ob istočasni upadajoči rodnosti terja velike spremembe v načinu življenja, dela in priprav na upokožitev. Prebivalstvo v starostni skupini 15–64 let se bo po predvidevanjih do leta 2050 zmanjšalo za 48 milijonov, delež starejšega prebivalstva pa se bo v istem obdobju podvojil⁴. Javno porabo na socialnem področju je treba ustrezno prilagoditi staranju prebivalstva Evrope in spremembam delovnih vzorcev. Za zagotavljanje dolgoročne finančne vzdržnosti evropskih socialnih modelov je bistvenega pomena, da se povečata uspešnost in učinkovitost sistemov socialnega varstva, zlasti z izboljšanjem pobud, boljšim upravljanjem in vrednotenjem ter določanjem prednostnih nalog programov porabe. EU sodeluje z državami članicami pri obravnavanju teh skupnih izzivov in podpira njihova prizadevanja za zagotavljanje pravičnosti in finančne vzdržnosti ob istočasni izvedbi potrebne reforme zdravstvenega in pokojninskega sistema. Svet je nedavno Komisijo in Odbor za ekonomsko politiko EU pozval k podrobnejši analizi socialne porabe in reform, potrebnih za zagotovitev pravičnosti, učinkovitosti in uspešnosti⁵ (glej spremni dokument).

Na zaposlovanje, rast in blaginjo Evropske unije bistveno vpliva tudi **priseljivanje**. Povpraševanje po priseljencih, zlasti tistih s posebnimi znanji in spretnostmi, bo zaradi demografskih sprememb in pomanjkanja na trgu dela v nekaterih sektorjih in regijah v prihodnjih letih verjetno naraslo. Države članice so tudi ugotovile, da je za obravnavanje

³ Glej tudi spremni delovni dokument služb Komisije „Prenovljena socialna agenda za Evropo: blaginja državljanov v informacijski družbi“.

⁴ Razmerje med osebami nad 65 let in delovno aktivnim prebivalstvom (15–64) se bo do leta 2050 s sedanjega 1:4 povečalo na 1:2.

⁵ Sklepi Sveta ECFIN z dne 14. maja 2008, na voljo na:
http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ecofin/100325.pdf.

izzivov v zvezi s priseljevanjem in **vključevanjem** pomembno skupno ukrepanje na ravneh EU.

Komisija je nedavno predložila predlog za celovito Skupno politiko priseljevanja za Evropo⁶ z namenom usklajenega delovanja in spodbujanja blaginje, solidarnosti in varnosti. Priseljevanje mora že od samega začetka spremljati prizadevanje za olajšanje uspešnega vključevanja, saj se le tako lahko uresniči njegov celoten potencial, kar vključuje tudi učenje jezika gostujoče države. S tem pa je povezan tudi sklop drugih kompleksnih izzivov, ki zahtevajo delovanje v različnih sektorjih, kot so zdravstvo, stanovanjski sektor in izobraževanje.

Podnebne spremembe in novi načini porabe energije bodo ustvarili nove priložnosti, obenem pa bodo imeli tudi družbene posledice. EU, ki je na čelu mednarodnih prizadevanj za reševanje podnebnih sprememb, preučuje tudi socialno-ekonomske posledice in razvija politike za podporo njihovemu prilagajanju. Prehod na gospodarstvo s trajnostno nizkimi emisijami ogljika je življenjskega pomena za blaginjo prihodnjih generacij. EU lahko pripomore k izkoriščanju novih priložnosti za gospodarski razvoj in ustvarjanju „zelenih delovnih mest“, pri čemer deluje v solidarnosti z ranljivimi skupinami in se posvetuje s socialnimi partnerji. S tem v zvezi bo treba pozornost posvetiti tudi nevarnosti „pomanjkanja energije“.

3. PRENOVLJENA SOCIALNA AGENDA ZA PRILOŽNOSTI, DOSTOPNOST IN SOLIDARNOST: CILJI

Prenovljena socialna agenda temelji na treh medsebojno povezanih enakovrednih ciljih:

- Ustvarjanje priložnosti: Ustvarjanje priložnosti zajema ustvarjanje novih in boljših delovnih mest ter izboljšanje mobilnosti. V družbi, v kateri je vsak posameznik obravnavan enakovredno, za nikogar ne bi smelo biti ovir. To pomeni, da je treba dati vsem možnost za razvoj njihovega potenciala, ob spoštovanju evropske raznolikosti, premagovanju očitne in posredne diskriminacije ter boju proti rasizmu in ksenofobiji.
- Zagotavljanje dostopnosti: Glede na različne izhodiščne položaje v življenju se priložnosti ne da zagotoviti, če najbolj prikrajšanim ne omogočimo boljšega dostopa. Vsi državljani morajo imeti dostop do kakovostnega izobraževanja, socialne zaščite ter zdravstvenega varstva in storitev, saj to prispeva k premagovanju neenakosti zaradi različnih izhodiščnih položajev in vsem omogoča daljše in bolj zdravo življenje. Zagotoviti je treba, da bo evropska mladina lahko izkoristila priložnosti. Vsi državljani Evrope morajo imeti vse življenje dostop do izobraževanja ter razvoja znanj in spretnosti (na primer prek šole za drugo priložnost ali vseživljenjsko učenje), da bi se v različnih življenjskih obdobjih lahko prilagodili spremembam in začeli znova.
- Izkazovanje solidarnosti: Evropejcem je skupen čut za socialno solidarnost: med generacijami, regijami, boljše in slabše preskrbljenimi ter med bogatejšimi in revnejšimi državami članicami. Solidarnost je del delovanja evropske družbe in zavzemanja Evrope za ostali svet. Za resnično enake možnosti sta potrebni tako dostopnost kot solidarnost. Solidarnost pomeni ukrepanje za pomoč prikrajšanim, ki niso sposobni izkoristiti

⁶ COM(2008) 359, 17.6.2008.

ugodnosti odprte družbe hitrih sprememb. Zajema spodbujanje socialnega vključevanja in povezovanja, udeležbe in dialoga ter boj proti revščini. Pomeni podpiranje tistih, ki so izpostavljeni začasnim, prehodnim težavam globalizacije in tehnoloških sprememb.

Ukrepi za doseganje teh ciljev so v prvi vrsti v pristojnosti držav članic na nacionalni, regionalni in lokalni ravni. Področje delovanja ukrepov je široko in določiti je treba prednostne naloge. Zato se v nadaljevanju opisana agenda osredotoča na ključna področja – mladino, človeški kapital, daljše in bolj zdravo življenje, mobilnost, socialno vključenost, protidiskriminacijo in enake možnosti ter udeležbo in civilni dialog –, na katerih ukrepi EU izkazujejo jasno dodano vrednost in popolno spoštovanje načel subsidiarnosti in sorazmernosti. Delovanje na navedenih področjih pripomore k doseganju vseh treh ciljev – priložnosti, dostopnosti in solidarnosti. Odražajo potrebo po tem, da EU išče in razvija nove načine oblikovanja političnih okvirov, sprejemanja zakonodaje, združevanja ljudi, izmenjave najboljših praks in pospeševanja novih pristopov.

4. PRENOVLJENA SOCIALNA AGENDA ZA PRILOŽNOSTI, DOSTOPNOST IN SOLIDARNOST: PREDNOSTNE NALOGE

4.1. Otroci in mladina – jutrišnja Evropa

Prihodnost Evrope je odvisna od njene mladine. Vendar so življenjske možnosti številnih mladih slabe, saj nimajo priložnosti in dostopa do izobraževanja in usposabljanja, da bi lahko uresničili vse svoje zmožnosti. Revščina ogroža 19 milijonov otrok in mladostnikov in šest milijonov jih vsako leto izstopi iz srednješolskega izobraževanja. Potrebno je ukrepanje, da se prekine začarani krog prikrajšanosti v otroštvu, nezdravega načina življenja, nezadostnih učnih uspehov in socialne izključenosti otrok. Spoprijeti se je treba s problemi visoke brezposelnosti med mladimi, prepogostega zgodnjega opuščanja šolanja, sorazmerno negotovih delovnih mest ter neenakosti pri plačah, s katerimi se srečujejo mladi. Prav tako je treba obravnavati zaskrbljenost mladih, da bodo kljub daljši delovni dobi v starejšem obdobju živeli slabše kot prejšnje generacije. Vsi otroci morajo dobiti potrebno izobrazbo, ki jim bo zagotovila poštene možnosti v današnjem svetu. Spodbujati jih je treba, da bodo dosegali različne in višje stopnje kvalifikacij ter znanj in spretnosti, kot so jih njihovi starši.

EU lahko pomaga razviti nove oblike medgeneracijske solidarnosti in obravnavati posebne težave mladih v današnjem svetu, vključno z dostopom do izobraževanja in usposabljanja, trgom dela, stanovanj in financ. Evropski pakt za mlade, o katerem se je dogovoril Evropski svet marca 2005, določa skupni okvir za ukrepanje EU in držav članic. Komisija bo nadaljevala vrsto dejavnosti, osredotočenih na otroke in mladino: vključevanje otrokovih pravic v ukrepe EU, okrepljeno prizadevanje za uveljavljanje in varstvo otrokovih pravic⁷, ukrepi glede mladine in zdravja ter varnejša uporaba interneta⁸ in okrepljeni ukrepi glede varnosti v cestnem prometu.

⁷ Glej http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/children/fsj_children_intro_en.htm.

⁸ COM(2008) 106, 27.2.2008.

Nadaljnji ukrepi:

Prenovljena socialna agenda vključuje:

- sporočilo o šolskem izobraževanju v podporo prizadevanjem držav članic za izboljšanje kakovosti njihovih izobraževalnih sistemov in doseganje ciljev glede zgodnjega opuščanja šole, pismenosti, udeležbe v srednješolskem izobraževanju in pripravi mladih na vseživljenjsko učenje. Ta dokument temelji na javnem posvetovanju na temo „šole za 21. stoletje“. Pri zagotavljanju priložnosti za mlade je bistvenega pomena čim večja učinkovitost in pravičnost osnovnega izobraževanja in usposabljanja;
- zeleno knjigo „Migracije in mobilnost: izzivi za izobraževalne sisteme v EU“.

Komisija bo kasneje v letih 2008/2009:

- objavila Sporočilo o razvoju odprte metode koordinacije na področju mladine s posebnim poudarkom na mladih z manj možnostmi;
- razvila celovitejši pristop obravnavanja revščine otrok, ki bo temeljil na kvantitativnih ciljih (glej točko 5.2) in bo oblikovan na podlagi evropske strategije vključevanja in socialne zaščite.

4.2. Vlaganje v ljudi, številnejša in boljša delovna mesta ter nova znanja in spretnosti

Nova socialna agenda je sestavni del lizbonske strategije in strategije trajnostnega razvoja EU. Eden od najboljših načinov, s katerimi lahko EU prispeva k blaginji, je spodbujanje rasti in delovnih mest, saj je zdravo gospodarstvo temelj blagostanja, delovno mesto pa najboljša pot iz revščine. Lizbonska strategija in EMU prispevata k ustvarjanju več delovnih mest s stabilnostjo cen, nižjo brezposelnostjo in boljšo produktivnostjo. V skladu z gospodarsko napovedjo iz pomladi 2008 se pričakuje, da bodo v letih 2008 in 2009 ustvarjeni 3 milijoni novih delovnih mest, ki se bodo prišteli že v letih 2006 in 2007 ustvarjenim 7,5 milijonov. Pri zagotavljanju novih in boljših delovnih mest imajo ključno vlogo mala in srednje velika podjetja, kakor je bilo jasno potrjeno v pred kratkim sprejetim „Aktom za mala podjetja“ za Evropo⁹.

Glavna vloga EU ob globalizaciji in hitrih tehnoloških spremembah je, da pomaga državam članicam pri posodabljanju trgov dela ter predvidevanjih sprememb in strukturnega preoblikovanja. Dogovorila se je o skupnih načelih prožne varnosti in poklicnih poteh na podlagi prožnih in varnih pogodbenih dogovorov, vseživljenjskem učenju, aktivnih politikah trga dela in sodobnih sistemih prožne varnosti, da bi omogočila lažji prehod med trgi dela in da se bo delo izplačalo. Komisija sodeluje z državami članicami in socialnimi partnerji za izvajanje prožne varnosti na nacionalni ravni v okviru njihovih lizbonskih reformnih programov. Kar zadeva zakonodajo, pa je pomembno, da Evropski parlament in Svet kmalu sprejmeta pozitiven sklep glede predloga direktive o delovnem času in o začasnem delu prek agencij.

Za omogočanje sprememb je ključnega pomena socialni dialog na evropski ravni. Direktiva o uvedbi evropskih svetov delavcev določa temelje za dialog med delodajalci in delavci in bi jo

⁹ COM(2008) 394, 25.6.2008.

bilo mogoče dodatno izboljšati. Med socialnimi partnerji in javnimi organi se razvijajo partnerstva pri predvidevanju in obvladovanju sprememb.

Državam članicam, regijam, občinam, podjetjem in državljanom pri predvidevanju in prilagajanju spreminjajočim se razmeram nudijo finančno podporo strukturni skladi. Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji (EGF), ustanovljen leta 2007, zagotavlja podporo za hitro ponovno vključitev na trg dela tistih delavcev, ki so postali presežni zaradi sprememb v vzorcih trgovanja, ki jih je povzročila globalizacija. EGF je imel pozitiven učinek na številne države članice, vendar bi se dalo njegove možnosti še bolj izkoristiti.

Pri zapolnjevanju vrzeli na trgu dela ter pomanjkanja znanj in spretnosti ima že sedaj pomembno vlogo priseljevanje. Z demografskimi spremembami se bo povpraševanje po priseljencih, zlasti tistih s posebnimi znanji in spretnostmi, verjetno povečalo. „Nedavno sporočilo Komisije o Skupni politiki priseljevanja za Evropo”¹⁰ vsebuje številne pobude, namenjene zagotavljanju dobrega upravljanja gospodarskih migracij v sodelovanju z državami članicami na podlagi skupno dogovorjenih načel. Eno teh ključnih načel je tudi vključevanje.

Izobraževanje in vlaganje v oblikovanje človeškega kapitala na splošno je odločilnega pomena za udeležbo pri delu in socialno vključevanje ter za krepitev konkurenčnosti EU. V svetu hitrih sprememb morajo biti državljanom priložnosti dostopne v različnih življenjskih obdobjih. Zato je potrebna zavezanost k vseživljenjskemu učenju in stalnemu obnavljanju znanj in spretnosti v skladu s sedanjimi in prihodnjimi potrebami trga dela. Komisija bo predložila pobude glede znanja in spretnosti ter v zvezi s podporo državam članicam pri posodabljanju njihovih izobraževalnih sistemov v okviru Pogodbe. Med sodobna znanja in spretnosti spadajo podjetniška znanja, za gospodarstvo z nizkimi emisijami ogljika, informacijske in komunikacijske tehnologije kot tudi za znanja za širjenje digitalne, medijske in finančne pismenosti.

Potrebne reforme se bodo nadaljevale v okviru lizbonske strategije, evropske strategije, ki vključuje strategijo zaposlovanja, in odprte metode koordinacije na področju izobraževanja in usposabljanja. Sprejeti bodo tudi ukrepi za pospeševanje podjetniškega izobraževanja, IKT, „e-znanj”¹¹ ter finančnega izobraževanja v EU.

¹⁰ COM(2008) 359, 17.6.2008.

¹¹ COM(2007) 496, 7.9.2007.

Nadaljnji ukrepi:

V okviru tega sklopa bo Komisija predložila naslednje dokumente:

- Direktiva za izboljšanje delovanja evropskih svetov delavcev, ki bo zagotovila učinkovit socialni dialog na področju strukturnega preoblikovanja. Prenovljeno socialno agendo spremljajo tudi delovni dokumenti služb Komisije, eden spodbuja in podpira socialne partnerje, da okrepijo svoja prizadevanja za predvidevanje in obvladovanje strukturnih sprememb, drugi pa poudarja, kako pomembni so nadnacionalni sporazumi na ravni podjetij.
- Poročilo o Evropskem skladu za prilagoditev globalizaciji, ki vsebuje pregled prvega leta delovanja, opisuje, kako je mogoče postopke poenostaviti in racionalizirati, ter navaja številne predloge za izboljšanje sklada.

Komisija bo kasneje v letih 2008/2009 predlagala:

- „pobudo o novih znanjih in spretnostih za nova delovna mesta“, ki bo zagotovila prvo oceno trga dela in potreb po znanju in spretnostih do leta 2020 ter pregled obstoječih instrumentov na nacionalni in evropski ravni, ter predlagala učinkovitejši pristop k predvidevanju in usklajevanju povpraševanja in ponudbe delovne sile s pomočjo sinergij med politikami zaposlovanja, usposabljanja in izobraževanja;
- posodobljen strateški okvir za uporabo odprte metode koordinacije pri evropskem sodelovanju na področju izobraževanja in usposabljanja;
- sporočilo o večjezičnosti v EU.

4.3. Mobilnost

Prost pretok oseb prinaša državljanom veliko priložnosti ter pomaga krepiti gospodarsko rast in konkurenčnost. Prebivalci Evrope so vedno mobilnejši. EU je vzpostavila trden zakonodajni okvir, ki zagotavlja prost pretok delavcev. Poleg tega zagotavlja praktično podporo za lažjo mobilnost in odstranjevanje možnih ovir, vključno s podporo prostemu pretoku delavcev v okviru Akcijskega načrta za poklicno mobilnost EU.

EU z različnimi nadnacionalnimi evropskimi programi, kot je Erasmus, spodbuja tudi mobilnost študentov in mladine. S tem postanejo bolj zaposljivi in bolj odprti za prihodnje zaposlovanje ter geografsko mobilnost.

Direktiva o napotitvi delavcev je bistveno prispevala k prostemu pretoku storitev ter hkrati k zaščiti delavcev in delovnih razmer. Vendar se z napotitvami delavcev iz ene države članice v drugo postavlja tudi vrsta vprašanj glede uporabe obstoječe evropske in nacionalne zakonodaje ter praks v zvezi z napotenimi delavci. Komisija je nedavno sprejela priporočilo¹² o spodbujanju upravnega sodelovanja pri boju proti neprijavljenemu delu in zagotavljanju primernega zaupanja med državami članicami.

¹² Priporočilo Komisije z dne 3. aprila 2008 o okrepljenem upravnem sodelovanju na področju napotitve delavcev na delo v okviru opravljanja storitev.

O nekaterih vprašanjih je pred kratkim potekala širša razprava na podlagi sodbe Sodišča Evropskih skupnosti (v zadevah Laval, Viking in Rüffert). Komisija bo podpirala države članice pri učinkovitem izkoriščanju možnosti, ki jih ponuja obstoječa direktiva o napotitvi delavcev. Hkrati bo na podlagi temeljite analize sodb in drugih precedensov o vseh teh vprašanjih razpravljala s socialnimi partnerji in državami članicami ter zaskrbljujoča vprašanja, med drugim na posebej sklicanem forumu jeseni 2008. Komisija je zavezana k zagotovitvi, da med temeljnimi svoboščinami Pogodbe in zaščito temeljnih pravic ni nasprotovanj in bo temeljito ocenila zaskrbljujoča vprašanja, o njih razpravljala ter se nanje odzvala; po potrebi bo pripravila tudi pojasnjevalne smernice.

V tem smislu Komisija izrecno pozdravlja skupno stališče, sprejeto na Svetu ministrov 9. junija 2008, ki glede delavcev, zaposlenih preko agencij za začasno zaposlovanje, določa načelo enake obravnave od prvega dne dalje, razen če socialni partnerji ne odločijo drugače.

Nadaljnji ukrepi:

Komisija v okviru tega sklopa:

– poziva socialne partnerje in države članice k razpravi o vprašanjih, ki jih je sprožila nedavna sodba Sodišča, in organizacija foruma za spodbujanje razprave in izmenjave dobre prakse med zainteresiranimi stranmi o tem, kako spoštovati socialne pravice ob upoštevanju vedno večje mobilnosti delavcev. Komisija bo podpirala države članice ter z njimi in socialnimi partnerji razpravljala o reševanju zaskrbljujočih vprašanj;

– nadaljuje razvoj „pete svoboščine“ z odstranjevanjem ovir glede prostega pretoka znanja, spodbujanjem mobilnosti posebnih skupin, kot so raziskovalci¹³, mladi podjetniki¹⁴, mladi¹⁵ in prostovoljci¹⁶. Prizadevala si bo tudi za popolno in strogo izvajanje Direktive ES o vzajemnem priznavanju poklicnih kvalifikacij¹⁷.

4.4. Daljše in bolj zdravo življenje

Na staranje družbe v Evropi se je treba odzvati s številnimi politikami – od podpore raziskavam o tem, kako bi lahko z informacijsko tehnologijo izboljšali življenje in blaginjo starejših ljudi, do ocene, katere reforme zdravstvenega in pokojninskega sistema so potrebne, da bi zadostili potrebam starajočega se prebivalstva in obenem zagotovili vzdržnost javnih financ.

EU mora dostop do kakovostnega zdravstvenega varstva omogočiti vsem državljanom. Pri tem je pomembno, da se okrepijo pravice pacientov v čezmejnem zdravstvenem varstvu. Treba je razjasniti pravice pacientov in vzpostaviti okvir, ki bo državam članicam zagotovil, da bodo še naprej lahko same odločale o svojih nacionalnih zdravstvenih sistemih, ob upoštevanju potrebe po trajnostnem financiranju. Treba je spodbujati razvoj mobilnosti pacientov in zdravstvenih delavcev z lažjo čezmejno medobratovalnostjo elektronskih zdravstvenih kartotek, obenem pa zaščititi osebne podatke.

¹³ COM(2008) 317, 23.5.2008 Boljše kariere in več mobilnosti: evropsko partnerstvo za raziskovalce.

¹⁴ Pilotni projekt 2008–2010.

¹⁵ Zelena knjiga, načrtovana za junij 2009.

¹⁶ Predlog priporočila Sveta v spremnem dokumentu.

¹⁷ Direktiva 2005/36/ES Evropskega parlamenta in Sveta o priznavanju poklicnih kvalifikacij.

EU podpira prizadevanja držav članic za zagotavljanje finančne vzdržnosti sistemov socialne varnosti, vključno z zdravstvom, da bi v prihodnosti zagotovili ustrezne pokojnine in ohranili kakovost in dostopnost storitev. V okviru odprte metode koordinacije na teh področjih sta finančna vzdržnost in socialna ustreznost skupna cilja že od leta 2006. Komisija in države članice analizirajo tudi gospodarske in proračunske vplive staranja in reform pokojninskega in zdravstvenega sistema.

Na zdravstvene težave med drugim vplivajo dejavniki, kot so revščina, brezposelnost, nizka stopnja izobrazbe, genetska tveganja in invalidnost. Evropska zdravstvena strategija¹⁸, sprejeta oktobra 2007, poudarja skupne vrednote univerzalnosti, dostopa do dobrega zdravstvenega varstva, enakosti in solidarnosti. Predvideva ukrepe za reševanje staranja prebivalstva Evrope in vedno večjih neenakosti na področju zdravja. Evropski zdravstveni portal zagotavlja državljanom in zainteresiranim stranem dostop do informacij o glavnih zdravstvenih vprašanjih.

Strategija za zdravje in varnost pri delu, ki jo je Komisija sprejela leta 2007¹⁹, pomaga državljanom ostati dlje na trgu dela z izboljšanjem zaščite pred tveganji na delovnem mestu. Cilj strategije je do leta 2012 zmanjšati nesreče na delovnem mestu za 25 %.

Nadaljnji ukrepi:

Komisija bo:

- predložila Direktivo o uveljavljanju pravic pacientov v čezmejnem zdravstvenem varstvu. S tem bo vzpostavljen okvir Skupnosti za čezmejno zdravstveno varstvo na podlagi sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti. Direktiva bo pomagala zagotoviti pravno jasnost glede pravic pacientov, omogočila visokokakovostno, varno in učinkovito čezmejno zdravstveno varstvo ter služila kot okvir evropskega sodelovanja ob popolnem upoštevanju načel nacionalnih sistemov in zagotavljanju njihove vzdržnosti;
- predložila priporočilo o čezmejni medobratovalnosti elektronskih zdravstvenih kartotek, s katero bo olajšana mobilnost pacientov in zdravstvenih delavcev;
- jeseni 2008 predložila sporočilo, usmerjeno na ukrepe za izpolnjevanje potreb starajočega se prebivalstva. V okviru „evropskega akcijskega načrta za prijetno staranje v informacijski družbi“ bo imel novi program o podpori pri samostojnem življenju, ki ga bo financirala EU, na voljo več kot 600 mio EUR za raziskave o uporabi informacijskih in komunikacijskih tehnologij za izboljšanje življenja starejših ljudi doma, na delovnem mestu in v družbi na splošno;
- spomladi 2009 objavila posodobljeno poročilo o učinku staranja prebivalstva na javno porabo, ki mu bo jeseni 2009 sledilo sporočilo o dolgoročni vzdržnosti javnih financ;
- v letu 2009 objavila sporočilo o neenakostih na področju zdravja, ki bo temeljilo na delu odprte metode koordinacije na področju socialne zaščite in socialne vključenosti;
- predložila sporočilo in osnutek priporočila Sveta o varnosti pacientov in kakovosti zdravstvenih storitev, vključno s preprečevanjem in nadzorom okužb, povezanih z

¹⁸ COM(2007) 630, 23.10.2007.

¹⁹ COM(2007) 62, 21.2.2007.

zdravstveno oskrbo, ter sporočilo o telemedicini in inovativnih orodjih informacijske in komunikacijske tehnologije za obvladovanje kroničnih bolezni;

– objavila zeleno knjigo o delovni sili v zdravstvu znotraj EU, ki ima odločilno vlogo pri zagotavljanju visoko kakovostnih zdravstvenih storitev, in bo obravnavala izzive staranja, mobilnosti in tehnoloških sprememb ter njihove možne rešitve.

4.5. Boj proti revščini in socialni izključenosti

Revščini je izpostavljenih približno 78 milijonov ali 16 % državljanov EU. Prizadene zlasti brezposelne, invalide in starejše osebe; nesorazmerno visoka pri ženskah. Pred revščino ne more obvarovati niti zaposlenost: revščina zaposlenih narašča, saj ogroža že približno 8 % zaposlenih državljanov. Obstajajo prepreke in finančne ovire, ki nekaterim skupinam onemogočajo popoln dostop do zaposlitve, usposabljanja, izobraževanja, stanovanja in zdravstvenega varstva. EU v okviru boja proti revščini pomaga usklajevati prizadevanja za spodbujanje aktivnega vključevanja, ki zajema tudi vključevanje na trg dela, zagotavljanje, da se delo izplača, in vseživljenjsko učenje, zlasti za tiste, ki so od trga dela najbolj oddaljeni. Komisija si obenem prizadeva, da pravila enotnega trga in konkurence spodbujajo razvoj kakovostnih, dostopnih in trajnostnih socialnih storitev, vključno s tistimi, ki jih zagotavljajo podjetja socialne ekonomije (zadruge, organizacije za vzajemno pomoč).

Nadaljnji ukrepi:

Komisija kot del tega sklopa predloži prvo dvoletno poročilo o socialnih storitvah splošnega interesa in bo v letu 2008/2009:

– predložila priporočilo o aktivnem vključevanju, ki bo zajemalo vprašanja dohodkovne podpore, povezave s trgom dela in boljši dostop do kakovostnih storitev. Leto vključenosti in boja proti revščini, načrtovano za leto 2010, bo priložnost za obnovljeno politično zavezo EU in njenih držav članic k tem temeljnim ciljem Pogodbe EC;

– preoblikovala in znatno razširila program za pomoč v hrani za najbolj prikrajšane državljane Evrope. Ta program je v letu 2006 zagotovil hrano za več kot 13 milijonov, ob naraščanju cen hrane pa vse bolj pridobiva na pomenu;

– prevzela pobude za izboljšanje digitalne pismenosti, okrepitev širokopasovnih povezav na manj pokritih območjih²⁰ ter zagotovitev boljšega dostopa in dostopnosti do informacijske družbe invalidnim osebam²¹, da bi odpravila digitalni razkorak. Načrtovani so tudi ukrepi za spodbujanje finančne vključenosti, da nikomur v EU ne bi bil zavrnjen dostop do osnovnega bančnega računa.

4.6. Boj proti diskriminaciji

Zagotavljanje priložnosti pomeni sistematičen boj proti diskriminaciji, rasizmu in ksenofobiji. Poleg dolgoletne zakonodaje o zaščiti proti diskriminaciji na podlagi spola ima EU zakonodajo, ki prepoveduje diskriminacijo na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti in spolne usmerjenosti pri zaposlovanju ter diskriminacijo na podlagi rase ali narodnosti pri zaposlovanju, izobraževanju, socialnem varstvu ter dostopu do blaga in

²⁰ COM(2006) 129, 20.3.2006.

²¹ COM(2007) 694, 8.11.2007.

storitev. Ta zakonodajni okvir dopolnjuje predlog direktive za boj proti diskriminaciji na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti, ki je ključni sestavni del prenovljene socialne agende in določa uveljavitev načela enakega obravnavanja tudi na področjih zunaj zaposlovanja.

EU si aktivno prizadeva za boj proti rasizmu in ksenofobiji ter spodbuja Svet, naj uradno sprejme okvirni sklep Sveta o rasizmu in ksenofobiji, o katerem je bil aprila 2007 dosežen politični dogovor.

EU je v zadnjih petdesetih letih spodbujala enakost med spoloma (kot eno svojih ključnih vrednot) in je na tem področju oblikovala obsežen zakonodajni okvir. Prek Evropskega socialnega sklada je vlagala v večjo udeležbo žensk na trgu dela. Stopnja zaposlenosti pri ženskah se je med leti 2001 in 2006 povišala s 54,3 % na 57,2 %, kar pomeni, da je cilj 60-odstotne stopnje zaposlenosti žensk do 2010 dosegljiv. Kot kažejo razlike v plačilu glede na spol, pa neenakosti ostajajo. Ženske so še vedno podpovprečno zastopane pri odločanju na gospodarskih in političnih področjih²².

Nadaljnji ukrepi:

V okviru tega sklopa Komisija:

- predlaga direktivo za boj proti diskriminaciji na podlagi vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti in uveljavitev načela enakega obravnavanja tudi na področjih zunaj zaposlovanja. Nadaljevala bo tudi nezakonodajne ukrepe za spodbujanje enakosti v tesnem sodelovanju z državami članicami, civilno družbo in socialnimi partnerji²³;
- predlaga poročilo o instrumentih in politikah EU v korist evropske romske skupnosti (glej spremni dokument).

Komisija bo:

- okrepila vključevanje vidika enakosti med spoloma (vključevanje) v svoje politike in dejavnosti, vključno s tistimi, ki jih zajema prenovljena socialna agenda, v skladu z zavezami v časovnem načrtu EU o enakosti med ženskami in moškimi (2006–2010) in evropskim paktom za enakost med spoloma;
- leta 2008 predložila poročilo o izvajanju časovnega načrta in leta 2010 predložila oceno in strategijo spremljanja;
- preučila možnost predložitve zakonodajnih predlogov septembra 2008, namenjenih izboljšanju usklajevanja zasebnega in poklicnega življenja, z izboljšanjem ureditve o starševskem dopustu, uvedbo novih oblik dopusta (očetovski, posvojiteljski in dopust za nego staršev) ter okrepitevijo zaščite nosečnic;
- nadaljevala boj proti razliki v plačilu med spoloma, v skladu s svojim sporočilom iz julija 2007²⁴, zlasti z iskanjem načinov za izboljšanje zakonodajnega okvira in njegovega izvajanja, polnim izkoriščanjem evropske strategije za rast in delovna mesta, spodbujanjem

²² Ženske in moški pri odločanju leta 2007, Evropska komisija 2008.

²³ Glej spremno sporočilo „Nediskriminacija in enake možnosti: obnovljena zaveza“.

²⁴ COM(2007) 424, 18.7.2007.

delodajalcev, da se zavežejo k enakemu plačilu, in podpiranjem izmenjave dobre prakse na ravni Skupnosti;

– septembra 2008 objavila poročilo o „barcelonskih“ ciljih, ki zadevajo razpoložljivost otroškega varstva;

– odprto metodo koordinacije usmerila na zniževanje stopnje tveganja revščine pri ženskah, zlasti starejših;

– ukrepala na področju razlik med spoloma v podjetništvu (trenutno je med podjetniki v Evropi le 31 % žensk).

4.7. Priložnosti, dostopnost in solidarnost na svetovni ravni

EU pri spodbujanju visokih socialnih standardov za zaščito delavcev, potrošnikov in okolja sodeluje z nacionalnimi in mednarodnimi partnerji. Usklajeni ukrepi na ravni EU prispevajo k oblikovanju mednarodnih programov ter izkoriščanju pozitivnih učinkov globalizacije in obvladovanja sprememb. Komisija bo vedno bolj pozorna na zunanje odražanje njenih socialnih politik in socialne učinke notranjih politik na svetovni ravni.

Komisija bo še naprej sodelovala z državami kandidatkami in možnimi kandidatkami na socialnem in sorodnih področjih²⁵. Prispevala bo k mednarodnim prizadevanjem za spodbujanje socialne razsežnosti globalizacije. Še naprej bo vodila politični dialog na področju zaposlovanja in socialnih zadev na dvostranskih in regionalnih forumih, vključno s partnerskimi državami evropske sosedске politike in nastajajočimi gospodarstvi. Komisija bo zagotovila, da bodo njeni zunanji odnosi ter trgovinske in razvojne politike v najširšem smislu pripomogli k spodbujanju priložnosti, dostopnost in solidarnost onkraj meja EU.

V sporazume med EU in tretjimi državami bo vključila dostojno delo in druga socialna vprašanja ter okrepila socialno razsežnost trgovinskih in s trgovino povezanih politik (vključno prek splošnega sistema preferencialov in pogajanj o sporazumih o prosti trgovini). Poleg tega bodo razvoj sistemov socialne zaščite, posodobitev trgov dela in pomoč mednarodnim prizadevanjem pri obravnavanju socialne razsežnosti globalizacije in podnebnih sprememb podpirale tudi razvojne in zunanje politike in pomoč.

Nadaljnji ukrepi:

Komisija potrjuje svojo zavezanost k spodbujanju mednarodno dogovorjene agende za dostojno delo, vključno s sodelovanjem z Mednarodno organizacijo dela (ILO) in drugimi partnerji, ter k vključitvi vseh ostalih ustreznih politik EU (glej spremni dokument, ki navaja napredek od leta 2006). Obenem Komisija poziva vse države članice, naj bodo za vzgled ter ratificirajo in izvajajo konvencije ILO, ki jih ILO uvršča med aktualne.

Komisija bo še naprej spodbujala družbeno odgovornost podjetij v sodelovanju z vsemi zadevnimi zainteresiranimi stranmi.

²⁵ Glej sporočilo komisije „Zahodni Balkan: okrepitev evropske perspektive“, COM(2008) 127, 5.3.2008.

5. PRENOVLJENA SOCIALNA AGENDA ZA PRILOŽNOSTI, DOSTOPNOST IN SOLIDARNOST: INSTRUMENTI

Pregled stanja glede družbene realnosti je potrdil, da državljani in zainteresirane strani pričakujejo, da bo EU prinesla socialnemu razvoju dodano vrednost in pri tem še naprej upoštevala načela subsidiarnosti, sorazmernosti in raznolikosti. Zato bo še naprej uporabljala instrumente iz Pogodbe EC (zakonodajo, socialni dialog, odprto metodo koordinacije, financiranje EU, vključevanje civilne družbe) ter s celovitim pristopom in „pametnejšim kombiniranjem“ političnih orodij izkoristila tudi možne sinergije med njimi. Pri tem imata pomembno vlogo usklajevanje in nadzor gospodarskih in proračunskih politik.

5.1. Zakonodaja EU

EU je vzpostavila zanesljiv zakonodajni okvir za blaginjo Evropejcev tako da je uveljavila in okrepila njihove državljanske, potrošniške in delavske pravice na več področjih, vključno z mobilnostjo, zdravjem in zaščito, socialno varnostjo, delovnimi pogoji, obveščanjem in posvetovanjem, enakostjo med spoloma ter nediskriminacijo.

Nova zakonodaja EU lahko ponudi rešitve na nekaterih področjih, če obstajajo široko soglasje glede njihove ustreznosti in prepričljivi dokazi o njihovi dodani vrednosti. Obstoječo zakonodajo bo treba posodobiti in racionalizirati ob upoštevanju vprašanj, ki se pojavljajo (npr. na področju diskriminacije, zdravja in varnosti), novih oblik organizacije dela (npr. evropski sveti delavcev, usklajevanje dela in družinskega življenja) ter sodne prakse Sodišča Evropskih skupnosti (glede delovnega časa, socialne varnosti in čezmejnega zdravstvenega varstva).

Poleg tega je treba obstoječo zakonodajo uporabljati in izvrševati učinkovito. Za težave v zvezi z nepravilnim izvajanjem so pogosto krivi pomanjkanje znanja ali nezadostno usklajevanje in sodelovanje med nacionalnimi organi. Komisija bo sodelovala z državami članicami, socialnimi partnerji in drugimi akterji, da bi odpravila te težave, v skladu s svojim sporočilom „Evropa rezultatov – uporaba prava skupnosti“²⁶ ter svojo podporo državljanom in podjetjem v okviru pregleda enotnega trga.

5.2. Socialni dialog

Evropski socialni dialog, ki je eden od temeljev evropskega socialnega modela, ima ključno vlogo pri oblikovanju politike EU. Pravica socialnih partnerjev, določena v Pogodbi ES, da se z njimi posvetuje pred vsako pobudo Komisije na področju zaposlovanja ali socialnih zadev, da se med seboj pogajajo o vprašanjih, ki jih predloži Komisija, ter da na svojo pobudo sklepajo samostojne sporazume, je imela številne pozitivne učinke, kot so sporazumi o starševskem dopustu, o nasilju in stresu pri delu, delu na daljavo in konvenciji ILO o pomorščakih. Del te agende sta tudi delovni dokument služb Komisije o delu na daljavo in predlog sporazuma socialnih partnerjev za konvencijo o pomorstvu.

Komisija poziva socialne partnerje, da v celoti izkoristijo možnosti, ki jih ponuja evropski socialni dialog. S svojim znanjem in izkušnjami so v najboljšem položaju za prepoznavanje sprememb družbenih realnosti in morajo imeti posebno vlogo pri oblikovanju rešitev. EU bo

²⁶ COM(2007) 502, 5.9.2007.

še naprej spodbujala socialni dialog, tudi na sektorski/industrijski ravni, in izvajanje evropskih okvirnih sporazumov s strani nacionalnih socialnih partnerjev.

5.3. Odprta metoda koordinacije

Odprta metoda koordinacije ima v socialni agendi EU ključno vlogo in je državam članicam pomagala razviti skupni pogled na socialne izzive. Spodbudila je pripravljenost na sodelovanje in vzajemno učenje na podlagi praks posameznih držav članic, vzpostavila novo dinamiko pri pospeševanju in izvajanju reform ter podpirala oblikovanje politike, ki bolj temelji na znanju in upošteva odprtost, transparentnost in udeležbo.

Prva evropska strategija zaposlovanja na področju izobraževanja in usposabljanja, uvedena leta 1997, je prispevala k oblikovanju številnejših in boljših delovnih mest in s tem k blaginji v konkretnem smislu. Odprta metoda koordinacije, uvedena leta 2002, je državam članicam nudila dragoceno pomoč pri razvoju njihovih politik in strategij vseživljenjskega učenja. Rezultati odprte metode koordinacije glede socialne zaščite in socialne vključenosti (v nadaljnjem besedilu: socialna OMK) na področjih, ki niso v neposredni pristojnosti Skupnosti (npr. pokojnine, družinski dodatki, invalidnine, zdravstveno varstvo in dolgoročna oskrba), kažejo, da ta proces bistveno dopolnjuje zakonodajo EU. To kaže, kako lahko prostovoljno sodelovanje med državami članicami ob podpori EU dejansko vpliva na načelo subsidiarnosti v skupnih prizadevanjih za boj proti revščini in izključenosti ter zagotavljanju sodobnega, trajnostnega in pravičnega sistema socialnega skrbstva.

Izkazalo se je, da so količinsko opredeljeni cilji in kazalniki nepogrešljivi pri spodbujanju in spremljanju napredka na ravni EU in na nacionalni ravni. Priprava lizbonske strategije po letu 2010 bo priložnost za pregled napredka glede ciljev in preučitev, ali so potrebni še ambicioznejši cilji (npr. višja stopnja zaposlenosti za mlade, starejše in ženske). Razmisliti je treba tudi o uvedbi posodobljenih ciljev na drugih področjih OMK (npr. delež BDP v naložbah v človeški kapital, zmanjšanje revščine, zlasti pri otrocih, izboljšanje ravni dosežene izobrazbe, določitev ciljev za reformo pokojninskega in zdravstvenega sistema ter sistema dolgotrajne oskrbe), ki bi odražali obnovljeno zavezo za doseganje rezultatov v okviru prenovljene socialne agende. Zato bodo potrebni statistični podatki, ki se bodo razvijali v sodelovanju z Eurostatom in evropskim statističnim sistemom.

Nadaljnji ukrepi:

Komisija:

– predlaga krepitev in izkoriščanje vseh možnosti socialne OMK z uporabo nekaterih postopkov in delovnih metod iz lizbonske strategije, z namenom povečanja politične zavezanosti in razpoznavnosti (med drugim z določanjem kvantitativnih ciljev), krepitev vezi z drugimi politikami, izboljšanja analitičnih orodij in baze podatkov ter spodbujanja spremljanja, vzajemnega učenja in medsebojnih pregledov držav članic. (glej spremni dokument);

– bo preučila možnost predložitve priporočila o aktivnem vključevanju (glej točko 4.5).

Pregled stanja družbene realnosti je pokazal naraščajoče soglasje o tem, da BDP kot merilo gospodarske uspešnosti ne zadostuje za usmerjanje političnih odzivov na kompleksne sodobne izzive. Komisija bo podpirala razvoj k blaginji usmerjenih ciljev, „ki presegajo BDP“.

5.4. Financiranje EU

Kohezijska politika in strukturni skladi krepijo konkurenčnost in socialno kohezijo ter pomembno prispevajo k spodbujanju priložnosti, dostopnosti in solidarnosti. V okviru sedanjega programskega obdobja 2007–2013 bo za kohezijsko politiko in Evropski socialni sklad porabljenih približno 14 milijard EUR za krepitev zmožnosti podjetij in delavcev, da bi predvideli in obvladali spremembe; približno 26 milijard EUR bo namenjenih za izboljšanje kakovosti izobraževanja in usposabljanja; približno 30 milijard EUR za povečanje zaposlenosti, vključno s prizadevanji za boj proti diskriminaciji, 5 milijard EUR za naložbe v zdravje in 1,2 milijarde EUR za povečanje udeležbe priseljencev v zaposlovanju in njihovo socialno vključevanje. Vključevanje novih priseljencev v državah članicah podpira tudi Evropski sklad za vključevanje državljanov tretjih držav (2007–2013). Komisija sodeluje z državami članicami, da bi se naložbe, ki naj bi podpirale zlasti prednostne naloge v okviru lizbonske strategije, uporabile čim bolj učinkovito. Kot je pojasnjeno v točki 4.2, Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji (EGF) podpira delavce, ki so postali presežni zaradi globalizacije.

Evropski kmetijski jamstveni sklad (EAGF) in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EAFRD) tudi prispevata k socialni agendi EU, saj zagotavljata cenovno dostopno ponudbo kakovostne hrane, izboljšujeta konkurenčnost v kmetijskem, gozdarskem in živilsko-predelovalnem sektorju ter zaposlenost znotraj njih, povečujeta kakovost življenja v ruralnih območjih ter izboljšujeta možnosti zaposlitve na ruralnih območjih na splošno.

Program za zaposlovanje in socialno solidarnost (PROGRESS)²⁷ 2007–2013 nudi podporo pri uporabi zakonodaje EU, ustvarjanju skupnega pogleda na cilje in prednostne naloge EU ter krepitvi partnerstev s ključnimi zainteresiranimi stranmi na evropski in nacionalni ravni. Programa vseživljenjsko življenje in mladi v akciji podpirata razvoj kakovostnega izobraževanja in usposabljanja oziroma socialno vključevanje mladih v skladu s političnimi cilji odprte metode koordinacije. K razvoju politik, ki temeljijo na poznavanju in konkretnih podatkih, bodo prispevali tudi večje sodelovanje znanstvenega sektorja in močnejše povezave z drugimi tekočimi raziskovalnimi dejavnostmi, ki jih podpira okvirni raziskovalni program 2007–2013.

5.5. Partnerstvo, dialog in komunikacija

Priložnosti, dostopnost in solidarnost za vse se lahko dosežejo samo v partnerstvu med evropskimi institucijami, državami članicami, regionalnimi in lokalnimi organi, socialnimi partnerji, civilno družbo in drugimi zainteresiranimi stranmi, po potrebi vključno z zunanjimi partnerji.

Organizacije civilne družbe delujejo kot pomemben most med Evropsko unijo, državami članicami in državljani. Komisija bo še naprej podpirala nevladne organizacije, da bodo sposobne delovati na ravni EU in aktivno sodelovati pri izvajanju politik EU.

Podjetja lahko v tesnem sodelovanju z drugimi zainteresiranimi stranmi tudi aktivno prispevajo k ciljem prenovljene socialne agende, na primer na področjih, kot je socialno vključevanje ter razvoj znanj in spretnosti.

²⁷ http://ec.europa.eu/employment_social/progress/index_en.html.

Državljeni, podjetja in druge zainteresirane strani morajo biti bolje obveščeni o priložnostih, ki jih ponuja Evropska unija; pri tem jih morajo podpirati obstoječe službe, kot so zaposlitveni portal EURES, SOLVIT, informacijski sistem za notranji trg, mreža Enterprise Europe Network, Europe Direct, Tvoja Evropa itd. Pripravlja se tudi podporna služba za enotni trg, ki bo izboljšala ponudbo in dostopnost informacij²⁸.

Komisija bo še naprej spodbujala udeležbo državljanov, nenazadnje v okviru evropskega leta medkulturnega dialoga 2008. Rezultati tega evropskega leta morajo imeti trajnostni učinek in upoštevati jih je treba v vseh zadevnih politikah in programih EU.

Komisija si bo po uveljavitvi prenovljene socialne agende še naprej prizadevala za mnenja državljanov in zainteresiranih strani.

5.6. Spodbujanje priložnosti, dostopnosti in solidarnosti v okviru vseh politik EU

Orodja za spremljanje na podlagi podatkov bodo postala pomembno sredstvo za zagotovitev, da cilje v zvezi s spodbujanjem, dostopnostjo in solidarnostjo odražajo vse politike EU. Sedanja pogodba zahteva, da si Evropska skupnost v vseh dejavnostih „prizadeva odpraviti neenakosti in spodbujati enakost med moškimi in ženskami“²⁹. Obstaja splošno soglasje o tem, da mora EU upoštevati cilje socialne politike in potrebo po boju proti vsem oblikam diskriminacije pri opredelitvi in izvajanju vseh drugih politik. Komisija bo pri pripravi ocen učinka še naprej skrbno analizirala socialne učinke v zvezi z vsemi pomembnejšimi novimi pobudami. Odbor za oceno učinka bo pred izdelavo predlogov še naprej preverjal, ali v celoti upoštevajo možne učinke na socialnem in zaposlovalnem področju. Pri oceni obstoječih politik bo Komisija še bolj pozorna na socialne učinke.

EU pri sprejemanju zakonodaje in ukrepov glede notranjega trga že močno upošteva socialno razsežnost. Na primer pravila EU o javnih razpisih dajejo organom veliko možnosti, da pri izboru najboljše ponudbe upoštevajo socialni vidik³⁰. Pozitiven učinek na socialnem področju bi lahko imele nove pobude, kot je spremljanje na trgu maloprodajne distribucije, vključno s ceno in kakovostjo osnovnih dobrin.

6. SKLEP

Nova socialna realnost zahteva nove odzive. Spremembe se dogajajo hitro in politike jim morajo slediti ter se na izzive globalizacije, tehnološkega napredka in demografskega razvoja odzivati na izpopolnjen in prožen način.

Prenovljena socialna agenda je tak odziv. Kaže, kako lahko cilji za priložnosti, dostopnost in solidarnost postanejo konkretna dejanja. Agenda je integriran odziv politik, ki dopolnjuje lizbonsko strategijo in izkazuje zavezanost, da bo državljanom prinesla rezultate. Kaže, da evropske vrednote še vedno ostajajo jedro politik EU in sestavni del odziva EU na globalizacijo. Odraža trdno zavezanost Komisije k socialni razsežnosti, opredeljeno že v njenih strateških ciljih leta 2005, in je pomemben prispevek pri širitvi prizadevanj, da bi Unija

²⁸ SEC(2005) 985, 20.7.2005.

²⁹ Člen 3 Pogodbe ES.

³⁰ Priročnik o socialno odgovornih javnih razpisih, ki ga bo Komisija izdala leta 2009, bo s tem v zvezi zagotovil natančne smernice in praktične primere.

postala gospodarsko močna, socialno odgovorna in varna. Agenda bo vključno z njenimi ukrepi in instrumenti pregledana skupaj z lizbonsko strategijo za obdobje po letu 2010.

Komisija poziva Svet in Evropski parlament k obnoviti njune zavezanosti k socialni razsežnosti Evropske unije, tako da podpreta to prenovljeno socialno agendo in izrazita soglasje glede spremljajočih zakonodajnih predlogov.